

Sygn. akt: I C 840/20 upr

WYROK ZAOCZNY W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 8 marca 2021 r.

Sąd Rejonowy w Toruniu I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodnicząca:	Asesor sądowy Agnieszka Szufarska

po rozpoznaniu w dniu 8 marca 2021 r. w Toruniu

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z powództwa (...) Spółka Akcyjna w B.

przeciwko S. Z.

o zapłatę

I. zasądza od pozwanej S. Z. na rzecz powoda (...) Spółka Akcyjna w B. 5 196,39 zł (pięć tysięcy sto dziewięćdziesiąt sześć złotych trzydzieści dziewięć groszy) z umownymi odsetkami za opóźnienie równymi dwukrotności wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie od dnia 29 lutego 2020 r. do dnia zapłaty;

II. w pozostałej części powództwo oddala;

III. zasądza od pozwanej na rzecz powoda 1 522,38 zł (tysiąc pięćset dwadzieścia dwa złote trzydzieści osiem groszy) z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia uprawomocnienia się wyroku tytułem zwrotu kosztów procesu;

IV. nadaje wyrokowi rygor natychmiastowej wykonalności.

Sygn. akt I C 840/20 upr

UZASADNIENIE

Powód (...) S.A. w B. wniósł pozew przeciwko S. Z. o zapłatę kwoty 8.267,39 zł z odsetkami umownymi za opóźnienie równymi dwukrotności wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie od dnia 29 lutego 2020 r. do dnia zapłaty z weksla, zabezpieczającego zawartą między stronami umowę pożyczki oraz o zasądzenie kosztów procesu.

W uzasadnieniu pozwu wskazano, iż pozwana poprzez podpisanie weksla w dniu 18 czerwca 2019 r. zobowiązała się do zapłaty w dniu 28 lutego 2020 r. kwoty wskazanej w wekslu 8.267,39 zł. W dniu 29 stycznia 2020 r. powód wezwał pozwaną do wykupu weksla. Weksel został wystawiony przez pozwaną na zabezpieczenie zwrotu całego zadłużenia z tytułu pożyczki o nr (...) z dnia 18 czerwca 2019 r. Powód żądał należnych umownych odsetek za opóźnienie w wysokości dwukrotności odsetek ustawowych za opóźnienie liczonych zgodnie z art. 481 §2 k.c.

Pozwana S. Z. nie zajęła stanowiska w sprawie, nie wniosła odpowiedzi na pozew, ani nie wniosła o przeprowadzenie rozprawy pod jej nieobecność.

W piśmie z dnia 23 czerwca 2020 r. powód wskazał, iż pozwana z tytułu zawartej umowy pożyczki dokonała spłaty kwoty 1032 zł.

Sąd Rejonowy ustalił, co następuje:

S. Z. w dniu 18 czerwca 2019 r. zawarła z (...) S.A. w B. pożyczkę gotówkową nr (...) w kwocie 8 000 zł (część C1 pkt 1.1. umowy). Całkowita kwota pożyczki wynosiła 4 000 zł, pożyczka była oprocentowana wg stałej stopy procentowej w wysokości 9,91% w skali. Dodatkowo pożyczkobiorca został obciążony następującymi kosztami: opłata przygotowawcza 129 zł, prowizja 3 071 zł. Dodatkowo kosztem pożyczki była kwota 800 zł za tzw. „Twój pakiet”. Koszty okołodsetkowe zostały rozdzielone proporcjonalnie do liczby rat pożyczki i miały być uiszczane częściowo przy każdej racie razem z odsetkami umownymi. Rzeczywista stopa oprocentowania, czyli całkowity koszt pożyczki, wyrażony jako wartość procentowa całkowitej kwoty pożyczki w stosunku rocznym, wynosiła 90,33%. Całkowita kwota do zapłaty wynosiła 9 288 zł. Całkowity koszt pożyczki 5 288 zł. Pożyczka miała być spłacona w 36 ratach po 258 zł, zgodnie z harmonogramem spłat.

Umowa, zawarta z konsumentem, została sporządzona na ustalonym przez powoda formularzu.

Jako zabezpieczenie zwrotu pożyczki pożyczkobiorca podpisał weksel własny in blanco wraz z deklaracją wekslową. Pożyczkodawca miał prawo wypełnić ten weksel na sumę odpowiadającą zadłużeniu pożyczkobiorcy z tytułu umowy pożyczki w przypadku, gdy opóźnienie w płatności kwoty równej jednej racie przekroczy 30 dni, po uprzednim wezwaniu pożyczkobiorcy do zapłaty zaległości w terminie 7 dni od otrzymania wezwania.

(dowód: umowa pożyczki k. 26-29v.; harmonogram spłat k.30; deklaracja wekslowa k.31, wykaz wpłat – k.32)

(...) S.A. pismem z dnia 30 stycznia 2020 r. wypowiedziało pozwanej umowę pożyczki z uwagi na naruszenie postanowień umowy w postaci niezapłacenia zobowiązań z niej wynikających. (...) S.A. wypełniło weksel in blanco na kwotę 8.267,39 zł wzywając pozwaną do wykupu weksla w terminie 30 dni. Pozwana nie wykupiła weksla.

(twierdzenie uznane za prawdziwe a nadto dowód: weksel- k. 4 ; wypowiedzenie umowy pożyczki - k. 5)

Sąd Rejonowy zważył, co następuje:

Sąd Rejonowy, zgodnie z treścią art. 339 § 2 kpc, co do zasady przyjął za prawdziwe twierdzenia powoda o faktach zawarte w pozwie.

Nie ulegało wątpliwości, że wystawcą weksla własnego był konsument, a weksel zabezpieczał spłatę wierzytelności z umowy o kredyt konsumencki.

Przyjmując za prawdziwe zawarte w pozwie twierdzenia o faktach, sąd obowiązany był zatem ocenić z urzędu treść postanowień umownych (porozumienia wekslowego) z perspektywy art. 385¹ § 1 kc, do czego obowiązywało go orzecznictwo Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej (dalej jako: (...)), bez względu na okoliczność, że wyrok w sprawie był zaoczny (tak: wyr. (...) w sprawie C-495/19 Kancelaria (...) S.A. z siedzibą w K. przeciwko RN), jak również bez względu na okoliczność, że powód dochodził roszczenia z weksla, wskazując, że zabezpieczał on jedynie umowę pożyczki zawartą z konsumentem (tak: wyrok (...) z dnia 7 listopada 2019 r., (...) Polska, C-419/18 i C-483/18, EU:C:2019:930).

Zgodnie z art. 103 ustawy z dnia 28 kwietnia 1936 r. – prawo wekslowe (Dz. U. 2016.160 tj z 09.02.2016 dalej jako: p.w.) do wekslu własnego stosuje się przepisy o wekslu trasowanym, o ile z istotą wekslu własnego nie zostają w sprzeczności i dotyczą (...): wekslu in blanco (art. 10). Odpowiedzialność wystawcy wekslu własnego jest taka sama, jak akceptanta wekslu trasowanego (art. 104 p.w. zdanie pierwsze). Podstawowym obowiązkiem wystawcy weksla jest zapłata w terminie płatności na rzecz osoby legitymowanej formalnie zgodnie z treścią weksau. W realiach sprawy, nie ulegało wątpliwości, że powód mógł domagać się od pozwanego zapłaty z weksla, zaś przedstawiony weksel

spełniał wszystkie wymogi formalne. W sprawie znajdował jednak zastosowanie również art. 385¹ § 1 kc i dyrektywa 93/13/EWG, a stosunek prawny łączący strony procesu podlegał ocenie przez pryzmat realizacji celu wyrażonego w dyrektywie 93/13/EWG.

Przepis art. 385¹ § 1 kc stanowi implementację dyrektywy 93/13/EWG (dalej jako: dyrektywa) i pozostaje w ścisłym związku z przepisami dyrektywy. Stosowanie przywołanego przepisu wymaga zastosowania wykładni pronunijnej, zgodnej z celem i funkcją dyrektywy oraz z uwzględnieniem dorobku orzeczniczego (...). W preambule powyższej dyrektywy wyraźnie wskazano, że Państwa Członkowskie powinny zapewnić, aby nieuczciwe warunki nie były zamieszczane w umowach zawieranych przez sprzedawców lub dostawców z konsumentami oraz, jeżeli jednak takie warunki zostają w nich zawarte, aby nie były one wiążące dla konsumenta, oraz zagwarantować, żeby umowa obowiązywała strony zgodnie z zawartymi w niej postanowieniami, pod warunkiem że po wyłączeniu z umowy nieuczciwych warunków może ona nadal obowiązywać.

Zgodnie z treścią art. 3 ust. 1 i 2 dyrektywy:

1. Warunki umowy, które nie były indywidualnie negocjowane, mogą być uznane za nieuczciwe, jeśli stoją w sprzeczności z wymogami dobrej wiary, powodują znaczącą nierównowagę wynikających z umowy, praw i obowiązków stron ze szkodą dla konsumenta.
2. Warunki umowy zawsze zostaną uznane za niewynegocjowane indywidualnie, jeżeli zostały sporządzone wcześniej i konsument nie miał w związku z tym wpływu na ich treść, zwłaszcza jeśli zostały przedstawione konsumentowi w formie uprzednio sformułowanej umowy standardowej.

Fakt, że niektóre aspekty warunku lub jeden szczególny warunek były negocjowane indywidualnie, nie wyłącza stosowania niniejszego artykułu do pozostałej części umowy, jeżeli ogólna ocena umowy wskazuje na to, że została ona sporządzona w formie uprzednio sformułowanej umowy standardowej.

Jeśli sprzedawca lub dostawca twierdzi, że standardowe warunki umowne zostały wynegocjowane indywidualnie, ciężar dowodu w tym zakresie spoczywa na nim.

Natomiast art. 6 ust. 1 dyrektywy stanowi, że Państwa Członkowskie stanowią, że na mocy prawa krajowego nieuczciwe warunki w umowach zawieranych przez sprzedawców lub dostawców z konsumentami nie będą wiążące dla konsumenta, a umowa w pozostałej części będzie nadal obowiązywała strony, jeżeli jest to możliwe po wyłączeniu z niej nieuczciwych warunków.

Zgodnie z treścią art. 7 ust. 1 dyrektywy zarówno w interesie konsumentów, jak i konkurentów państwa członkowskie zapewnią stosowne i skuteczne środki mające na celu zapobieganie stałemu stosowaniu nieuczciwych warunków w umowach zawieranych przez sprzedawców lub dostawców z konsumentami.

Dokonując wykładni powyższego przepisu (...) w tezie 52 uzasadnienia wyroku dnia 4 czerwca 2020 r. w sprawie C-495/19 Kancelaria (...) S.A. z siedzibą w K. przeciwko RN wydanego na skutek pytania prejudycjalnego Sądu Okręgowego w Poznaniu, w podobnej sytuacji procesowej wskazał, że: „Artykuł 7 ust. 1 dyrektywy 93/13 w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich należy interpretować w ten sposób, że - w sytuacji gdy sąd orzeka w drodze wyroku zaocznego w związku z niestawiennictwem konsumenta na rozprawie, na którą został wezwany - stoi on na przeszkodzie takiej wykładni przepisu krajowego, która uniemożliwia sądowi rozpoznającemu powództwo wniesione przez przedsiębiorcę przeciwko temu konsumentowi wchodzące w zakres stosowania tej dyrektywy, przeprowadzenie środków dowodowych niezbędnych do dokonania z urzędu oceny nieuczciwego charakteru warunków umownych, na których przedsiębiorca oparł swe roszczenie, w wypadku gdy sąd ten poweźmie wątpliwości co do nieuczciwości tych warunków w rozumieniu omawianej dyrektywy” .

Podkreślenia wymaga, że przywołane orzeczenie (...) zapadło w podobnych okolicznościach, wszystkie wywody zawarte w uzasadnieniu wyżej wymienionego wyroku (a zwłaszcza tezy 30-32,36,37, 48-52), sąd orzekający w

niniejszej sprawie w pełni podziela. Należy przypomnieć, że wobec braku możliwości dokonania wykładni i zastosowania przepisów krajowych zgodnie z wymogami dyrektywy 93/13, sądy krajowe mają obowiązek zbadania z urzędu, czy postanowienia uzgodnione między stronami mają abuzywny charakter i w tym celu podjęcia niezbędnych środków dowodowych, nie stosując w razie potrzeby jakichkolwiek przepisów krajowych lub orzecznictwa, które są sprzeczne z takim badaniem (zob. podobnie wyrok z dnia 7 listopada 2019 r., (...) Polska, C-419/18 i C-483/18, EU:C:2019:930, pkt 76 i przytoczone tam orzecznictwo).

Powód podkreślał, że swe roszczenie wywodzi ze stosunku wekslowego zabezpieczającego zawartą z pozwaną umowę pożyczki. W przypadku weksla własnego in blanco o charakterze gwarancyjnym, to wystawca, co do zasady, na podstawie art. 10 p.w. w zw. z art. 103 p.w. może podnieść względem posiadacza weksla - pierwotnego wierzyciela zarzut, że weksel nie został wystawiony zgodnie z zawartym porozumieniem. Abstrakcyjność zobowiązania wekslowego, nie zwalniała jednak sądu z obowiązku podjęcia wszelkich środków niezbędnych do osiągnięcia rezultatu wyznaczonego w wyżej wymienionej dyrektywie tj. zaprzestania stosowania niedozwolonych postanowień umownych. Jak podkreślono bowiem w wyroku (...) z dnia 7 listopada 2019 r., (...) Polska, C-419/18 i C-483/18, EU:C:2019:930 w sytuacji, gdy spłata wierzytelności wynikającej z umowy kredytu konsumenckiego była zabezpieczona wekslem własnym in blanco, oraz zawarto porozumienie wekslowe, to te postanowienie i to porozumienie wchodziły w zakres zastosowania dyrektywy 93/13. Sąd powinien z urzędu zbadać czy postanowienia uzgodnione między stronami mają nieuczciwy charakter (...), tak aby zapewnić poszanowanie praw konsumentów wynikających z dyrektyw.

Mając na uwadze powyższe, w świetle aktualnego orzecznictwa (...), obowiązkiem Sądu było zbadanie z urzędu pewnych elementów stosunku podstawowego, celem ustalenia, czy postanowienia uzgodnione między stronami mają abuzywny charakter. W toku postępowania, powyższa kwestia została z powodem przedyskutowana, sąd w drodze stosownych zarządzeń, zasygnalizował konieczność badania abuzywności postanowień umowy z urzędu.

W przekonaniu sądu powództwo w części, w jakiej dotyczyło to obowiązku zapłaty opłaty prowizyjnej było bezpodstawne. Pozwana nie miała obowiązku zapłaty opłaty prowizyjnej albowiem postanowienie to miało abuzywny charakter. Sąd Rejonowy miał przy tym na uwadze przywołane wyżej przepisy art. 385¹ kc, dyrektywy, orzecznictwo (...) oraz sądów powszechnych w tym Sądu Okręgowego w Toruniu, z którego wynika, że koszty pożyczki powinny znajdować swoje odzwierciedlenie w rzeczywiście ponoszonych przez pożyczkodawcę kosztach. Ciężar dowodu w tym zakresie spoczywał na pożyczkodawcy. W przypadku, gdy ekwiwalentność prowizji nie zostanie wykazana, uznać należy, że postanowienia jej dotyczące stanowią klauzulę niedozwoloną, jako niezgodnione indywidualnie i kształtujące prawa oraz obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interes (art. 385¹ k.c.). Zarazem mogą zostać uznane za zmierzające do obejścia prawa – przepisów regulujących wysokość odsetek maksymalnych.

Powód argumentował, że naliczone przez niego koszty udzielonej pożyczki nie przekraczały limitu ustanowionego przez art. 36a ustawy o kredycie konsumenckim, zaś umowa respektuje prokonsumenckie ograniczenia. Ponadto w piśmie przygotowawczym argumentował, że prowizja stanowiła element świadczenia głównego stron umowy pożyczki.

Oceniając argumentację powoda wypada zauważyć, że w wyroku (...) z dnia 3 września 2020 r. w sprawach połączonych C-84/19 i in. (...) S.A. przeciwko QJ i BW, Trybunał odniósł się do relacji między art. 36a ustawy o kredycie konsumenckim a dyrektywą i postanowieniami kodeksu cywilnego. Trybunał podkreślił, że przepis krajowy, taki jak art. 36a ustawy o kredycie konsumenckim, nie wydaje się sam w sobie określać praw i obowiązków stron umowy, lecz poprzestaje na ograniczeniu ich swobody ustalenia pozaodsetkowych kosztów kredytu powyżej pewnego poziomu i w żaden sposób nie stoi na przeszkodzie temu, aby sąd krajowy sprawdził, czy takie ustalenie ma ewentualnie nieuczciwy charakter poniżej określonego prawnie pułapu (tezy 58-63). Ponadto, Trybunał podkreślił, że zapłata prowizji nie stanowi jednego z głównych świadczeń stron umowy pożyczki, w rozumieniu art. 4 ust.2 dyrektywy. Wysokość tego świadczenia podlega zatem ocenie z perspektywy art. 385¹ k.c. i może zostać uznana za niewiążącą, nie wpływa jednak na ważność całej umowy pożyczki (tezy 64 -69). Oceniając podobnie jak w sprawie niniejszej postanowienia umowne dot. prowizji i opłaty przygotowawczej, Trybunał podkreślił, że przedsiębiorca nie

jest zobowiązany do wyszczególnienia charakteru każdej usługi świadczonej w zamian za koszty, które obciążają konsumenta na podstawie postanowień umowy, takie jak 'prowizja' czy 'opłata przygotowawcza'. Niemniej jednak, aby spełnić wymóg przejrzystości, musi zaistnieć sytuacja, w której charakter faktycznie świadczonych usług da się w sposób racjonalny zrozumieć lub wywieść z całej umowy. Ponadto konsument musi być w stanie sprawdzić, czy te różne koszty lub usługi, za które stanowią one zapłatę, nie nakładają się na siebie (wyrok z dnia 3 października 2019 r., K. i CIB Bank, C-621/17, EU:C:2019:820, pkt 43). Stwierdził, że, jeśli chodzi o koszty zatytułowane 'opłata przygotowawcza' i 'prowizja', pozwany konsument mógł zasadnie sobie zadać pytanie zarówno co do świadczeń, z tytułu których należały się te opłaty, jak i ewentualnego nakładania się ich na siebie. Po pierwsze bowiem, umowa zawierała dwie klauzule przewidujące koszty administracyjne, zatytułowane odpowiednio 'opłata przygotowawcza' i 'prowizja', które obie sugerują, że chodzi o kwoty podlegające zapłacie za udzielenie kredytu.

Mając na uwadze powyższe, żądanie zapłaty kwoty 3 071 zł nie zasługiwało na uwzględnienie. Postanowienie umowne przewidujące obowiązek zapłaty prowizji w takiej wysokości, w świetle pozostałych postanowień umownych dotyczących okołodsetkowych kosztów udzielonej pożyczki, powinno zostać wyeliminowane w całości.

Prowizja w kwocie 3 071 zł została naliczona za to samo, za co należały się powódce odsetki umowne od udzielonej pożyczki. Należało przyjąć, że zakwestionowane postanowienie umowne nie było również indywidualnie negocjowane i przyjęte na z góry przygotowanym przez przedsiębiorcę wzorze. Prowizja była jedną z wielu opłat administracyjnych nałożonych na konsumenta (obok opłaty przygotowawczej, opłaty za dodatkowe usługi), a w umowie zawieranej ustalonym wzorze, nie określono żadnych kryteriów ustalenia tak wygórowanej prowizji. Wzajemna relacja tych opłat dodatkowych, relacji między nimi i ich charakter mogły być dla konsumenta mylące co do skutków ekonomicznych, co wyraźnie podkreślił Trybunał w przywołanym orzeczeniu z 20 września 2020 r. (tezy 77 i 78). Przypomnieć wypada, że umowa nie została zawarta na zbyt długi okres (36 miesięcy), terminowa spłata została dodatkowo zabezpieczona odpłatną usługą (...) oraz wekslem, a zatem wynagrodzenie związane z korzystaniem z cudzego kapitału w żadnym stopniu nie uzasadniało tak wygórowanej prowizji. Z treści umowy nie wynikało, aby opłata prowizyjna w kwocie 3 071 zł pozostawała w jakimkolwiek związku z konkretnymi czynnościami poniesionymi w związku z realizacją umowy. Tym samym, niezależnie od oceny zgodności tego postanowienia umownego z ustawą o kredycie konsumenckim, należało uznać, że prowizja była oderwana od faktycznych kosztów poniesionych przez pożyczkodawcę, stanowiąc dodatkowe, nieekwiwalentne wynagrodzenie za korzystanie przez pozwanego z pożyczonego kapitału. W przekonaniu sądu, obciążenie pożyczkobiorcy prowizją, której wartość stanowi ~77 % kwoty udzielonej pożyczki, prowadziła do obejścia przepisów regulujących instytucję odsetek maksymalnych, a tym samym było sprzeczne z prawem i dobrymi obyczajami. Oceny tej nie niwelowały późniejsze wyjaśnienia powoda, bowiem oceny postanowienia umownego z perspektywy art. 385¹ k.c. dokonuje się na czas zawierania umowy. Powyższe postanowienie umowne należało zatem wyeliminować z umowy w całości, uznając, że nie jest ono wiążące dla konsumenta w rozumieniu art. 385¹ § 1 kc.

Po wyeliminowaniu niedozwolonego postanowienia umownego, dotyczącego opłaty prowizyjnej (3 071 zł), na podstawie art. 104 p.r., po zastosowaniu art. 385¹ § 1 kc należało zasądzić od pozwanej na rzecz powoda 5 196,39 zł. Zasądzona kwota stanowi różnicę pomiędzy żadaną przez powoda kwotą widniejącą na wkslu, a kwotą niewiążącej konsumenta prowizji.

W efekcie Sąd w pkt I wyroku zasądził od pozwanej na rzecz powoda z weksla kwotę 5 196,39 zł wraz z odsetkami umownymi za opóźnienie wskazanymi w deklaracji wekslowej i liczonymi od 29 lutego 2020 r. do dnia zapłaty.

W pozostałym zakresie powództwo podlegało oddaleniu.

O kosztach procesu w punkcie III sentencji orzeczono, na podstawie art. 100 kpc w zw. z art. 98 § 1, 1¹ i 3 kpc i art. 99 kpc, zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik procesu. Powódka poniosła koszty procesu w łącznej wysokości 2 450,48 zł z tytułu: opłaty sądowej od pozwu 500 zł, opłaty skarbowej od pełnomocnictwa 17 zł i wynagrodzenia pełnomocnika będącego adwokatem w wysokości 1 800 zł (§ 2 pkt 4 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych – Dz.U. z 2015 r. poz. 1804 ze zm.),

kosztów doręczenia korespondencji przez komornika 99,48 zł. Wygrała sprawę w 63%. Finalnie należał jej się zatem od pozwanej zwrot kwoty 1 522,38 zł, albowiem pozwana nie poniosła żadnych kosztów procesu.

O rygorze natychmiastowej wykonalności orzeczono na podstawie art. 333 § 1 pkt 3 kpc.